

J. GUINCHARD: **Lönetagerens, särskilt tjänstemannens sociale problem.** 32 Sider. Nordiska Bokhandeln. Stockholm 1916.

Ovennævnte Pjece af Chefen for Stockholms Stads statistiske Kontor er en Sammenstilling af en Del Tidsskrift- og Avisartikler, skrevne i Slutningen af Aaret 1916.

I den første belyses den Betydning, det har for Stat og Kommune, at der til Embedsstanden drages det bedste, som Landet kan præstere af Indsigt og Dygtighed, og den Fare der ligger i en Sænkning af det hidtidige gode Niveau, ved at Tilgangen bliver af ringere Kvalitet, og ved at allerede ansatte flygter over i den private Virksomhed, en Fare, som Myndighederne dog heller ikke er ganske blind for, idet de, hvor Konkurrencen fra Privatvirksomheder er nærmest f. Eks. ved tekniske Stillinger, har maattet gøre dybere Greb i Kassen. Efterat Forringelsen af Tjenestemændenes Kaar har fortsat sig med de stigende Priser, er Forholdene blevet ganske uholdbare. Som Eksempel herpaa nævnes, at man har maattet gribe til saa enestaaende Forholdsregler, at som „extra“ med højere Honorar at ansætte fast ansatte Tjenestemænd, der har begært Afsked.

Som Forfatteren her skildrer Forholdene i Sverige, genfindes de ret tilsvarende i Danmark. Vi ser, at Tjenestemænd søger over i privat Virksomhed, vi ser, at Myndigheder, der før havde Stabler af Ansøgninger at vrage i, nu maa avertere, og vi ser ogsaa, at der ved velvillige Løn- og Honorarberegninger fra Administrationens Side gøres det mest paatrængende nødvendige for at holde paa Personalet og hidkalde nyt, endelig er der i enkelte Tilfælde fremkommet Forslag til nye Lønningslove, saaledes til Personalet i Matrikulskontoret, for at det dog skulde være muligt, at blot nogenlunde kvalificeret Arbejdskraft kunde faas.

I de følgende Artikler kommer Forfatteren, grundet paa Utilstrækkeligheden af det offentlige Dyrtidsforanstaltninger, ind paa Undersøgelse af Muligheden for at finde et Løn-

J. GUINCHARD: **Lönetagerens, särskilt tjänstemannens sociale problem.** 32 Sider. Nordiska Bokhandeln. Stockholm 1916.

Ovennævnte Pjece af Chefen for Stockholms Stads statistiske Kontor er en Sammenstilling af en Del Tidsskrift- og Avisartikler, skrevne i Slutningen af Aaret 1916.

I den første belyses den Betydning, det har for Stat og Kommune, at der til Embedsstanden drages det bedste, som Landet kan præstere af Indsigt og Dygtighed, og den Fare der ligger i en Sænkning af det hidtidige gode Niveau, ved at Tilgangen bliver af ringere Kvalitet, og ved at allerede ansatte flygter over i den private Virksomhed, en Fare, som Myndighederne dog heller ikke er ganske blind for, idet de, hvor Konkurrencen fra Privatvirksomheder er nærmest f. Eks. ved tekniske Stillinger, har maattet gøre dybere Greb i Kassen. Efterat Forringelsen af Tjenestemændenes Kaar har fortsat sig med de stigende Priser, er Forholdene blevet ganske uholdbare. Som Eksempel herpaa nævnes, at man har maattet gribe til saa enestaaende Forholdsregler, at som „extra“ med højere Honorar at ansætte fast ansatte Tjenestemænd, der har begært Afsked.

Som Forfatteren her skildrer Forholdene i Sverige, genfindes de ret tilsvarende i Danmark. Vi ser, at Tjenestemænd søger over i privat Virksomhed, vi ser, at Myndigheder, der før havde Stabler af Ansøgninger at vrage i, nu maa avertere, og vi ser ogsaa, at der ved velvillige Løn- og Honorarberegninger fra Administrationens Side gøres det mest paatrængende nødvendige for at holde paa Personalet og hidkalde nyt, endelig er der i enkelte Tilfælde fremkommet Forslag til nye Lønningslove, saaledes til Personalet i Matrikulskontoret, for at det dog skulde være muligt, at blot nogenlunde kvalificeret Arbejdskraft kunde faas.

I de følgende Artikler kommer Forfatteren, grundet paa Utilstrækkeligheden af det offentlige Dyrtidsforanstaltninger, ind paa Undersøgelse af Muligheden for at finde et Løn-

system, der — som efter en moderne Kapitelstakst — tilpasser sig automatisk efter Priserne paa Livsfornødenheder og skitserer derefter et saadant System.

Grundlaget er de prisstatistiske Oplysninger, der i Sverige indsamles af Socialstyrelsen. Priserne paa Livsfornødenheder ordnes i 6 Grupper, hvis Gennemsnit giver en Prisindex, der kan lægges til Grund som den Faktor, hvormed Grundlønnen skal multipliceres. En saadan Ordning, der vel vilde være et stort Fremskridt fra de gamle Kapitelstakster, er dog ikke tilfredsstillende, idet de enkelte Varer ikke faar Lov at veje til i det Forhold, hvori de bruges. Dette kan naas, naar man benytter Resultaterne fra den statistiske Bearbejdelse af Husholdningsbøger. Man finder, hvor meget en Gennemsnitshusholdning (en Familie med 4 Personer og en Aarsudgift paa 2 200 Kr.) forbruger af de enkelte Varer, og paa disse Mængder anvendes Prisstatistikens Tal for Fødevarer samt Lys og Brændsel. Man faar herved en Prisindex, der med nogen Korrektion — i Anledning af at Priserne paa Huslejlighed, Klæder, Arbejdsydelser o. s. v. stiger langsommere — meget vel kan anvendes, hvis man ikke, efterhaanden som Prisstatistikken fuldkommengøres, vil gaa til at inddrage disse sidste Varer direkte under Beregningen af Prisindexen.

Antages f. Eks. en Lønreform af 1911 at hvile paa en Gennemsnitsindex for Aarene 1906—10, skal Lønning for 1916—20 udgaa, forøget med den Procent, som Prisindex 1911—15 — eventuelt korrigeret — udviser i Forhold til Prisindex 1906—10. (For Verdenskrigstider maa særlige Dyrtidstillæg udgaa, da aarlige Reguleringer op og ned let vil virke for uroligt). Vil man forfine Metoden kan man operere med særlig Index for lave og høje Lønninger, men det komplicerer Fremgangsmaaden, og da man bør regne med sociale og ikke med fysiologiske Eksistensminima, naas ikke større Retfærdighed. Den fremstillede Indexmetode giver ikke Plads for nogen Hævning af Leve-

foden. For dog at muliggøre denne foreslaas det, at Lønnen, naar Priserne synker, ikke skal reguleres nedad.

Forf. stiller derefter Spørgsmaalet, om der i et Lønssystem bør tages Hensyn til Forsørgelsespligt. Han ser det paa Baggrund af det stigende Antal ugifte Tjenestemænd og det synkende Børneantal hos de gifte, og gør opmærksom paa, at der af Hensyn til Indexmetoden intet er til Hinder for at gøre Grundlønnen forskellig for ugifte og gifte, men bemærker dog parantetisk, at Forholdsregler paa Beskatningsvejen (Ungkarleskat og Børnefradrag) forekommer ham rigtigere.

At han har Ret heri forekommer ganske indlysende. Det offentlige maa lønne sine Tjenestemænd ens, hvad enten de har Forsørgelsespligt eller ej. — At hjælpe forskelligt en kort Overgang er mulig noget andet.

Dr. Guinchards Betragtninger vedrørende et Lønssystem for Tjenestemænd er ovenfor refereret ret udførligt, da de besidder almen Interesse og — forsaavidt de er rigtige — almen Gyldighed. Ogsaa hos os her i Danmark er jo Dyrtidens Træ paa godt og ondt vokset højere og højere, kun lidet hæmmet ved, at det offentlige har studset et Skud hist og her, medens de fast gageredes Løn forholdsvis er blevet endnu mere dværgagtig end før.

Som Forfatteren selv bemærker, er Tanken om Løn efter Priserne urgammel, ikke hans patenterede Forslag. Særlig i den senere Tid er Tanken fremsat fra forskelligt Hold og foruden de gamle Kapitelstakster nævnes et Eksempel fra Dronning Elisabeths Tid. Havde Forfatteren været dansk, havde han tillige henvist til en Betænkning, afgiven i 1857 af en af Indenrigsministeriet nedsat Kommission, hvis Opgave det som Nr. 2 var „at overveje hvorvidt, og i saa Fald hvor stor en Del af Gagen, der bør udbetales Vedkommende med et efter de vekslende Konjunkturer variabelt Beløb“. Betænkningen herom — der dog fraaadedes af 2 af Kommissionens 6 Medlemmer (C. N. David og Leuning) — resulterede i et fuldstændig ud-

formet Forslag om, at en Del af Lønnen skulde svinge efter Prisen paa $\frac{1}{2}$ Tønde Hvede, 2 Tdr. Rug, $1\frac{1}{2}$ Tønde Byg, $6\frac{1}{2}$ Lpd. Kød, $6\frac{1}{2}$ Lpd. Flæsk, $\frac{1}{4}$ Tønde Smør, 6 Lpd. Sukker, $\frac{1}{8}$ Tønde Sæbe, 31 Potter Olie og 2 Favne Brænde, hvilke Kvantiteter ansaas for en kraftig Mands Middelforbrug. Kommissionen, der saaledes ligesom Dr. Guinchard ikke vilde have Priserne paa Huslejlighed, Klæder, Folkehold o. s. v. inddraget under sine Indexpriser, er i de fleste Hovedbetragtninger fuldt ud moderne; den savnede blot de moderne Prisundersøgelser, og der kom derfor intet ud af Forslaget.

Endvidere kunde have været anført „Bemærkninger om Anvendelse af en „Værdimaaler“ til Brug ved Bestemmelse af Tjenestemænds Lønninger“, afgivne af Det statistiske Departement den 12. November 1908. I disse konkluderes dog derhen, at det ikke synes muligt at gennemføre en fuldt tilfredsstillende Ordning, saaledes at man virkelig kan forsvare at opbygge hele Lønningslovens System paa en saadan Værdimaaler, da man ikke kan faa Velstandstigningen taget i Betragtning, da man ikke kan faa en alsidig Varerepræsentation, og da man maa nøjes med Engrospriser. I Stedet henstilles den Mulighed, at det paalægges Regeringen at fremsætte Lovforslag om Revision af Lønningslovene, hver Gang der var konstateret en Op- eller Nedgang i Prisniveauet paa f. Eks. 5 eller 10 $\frac{0}{0}$, en Konstatering, der lettere og med større Sikkerhed vilde kunne foretages. — Den siden 1908 stedfundne Udvikling af Statistiken vedrørende Detailpriser og Husholdningsregnskaber har dog i ikke ringe Grad taget Grundlaget bort under de to sidstnævnte Argumenter.

Maa der saaledes gives Dr. Guinchard Ret i, at hans Betragtninger ikke er nye, ikke er originale, maa det paa den anden Side fremhæves, at han giver dem et skarpt Udtryk og en underholdende Form, fremsætter dem med megen Energi og synes at lægge megen Vægt paa den praktiske Gennemførlighed. Tillige synes han i Hovedsagen

at have Ret, selv om det ikke er ganske sikkert, at Prisstatistikken paa sit nuværende Stade straks vil kunne magte et forfinet Indexlønsystem for hele Landet, og selv om selvfølgelig Indvendinger kan gøres. Er det f. Eks. rigtigt at lade den hele Løn svinge? Selv om det i og for sig er en Fordel, at den Tjenestemændenes Deklassering, der har fundet Sted i de senere Aar, dermed ophører, kan det befrygtes, at en Hævning af Levefoden, der f. Eks. giver sig Udtryk i Kravet om bedre Huslejlighed eller egen Bolig, vanskeliggøres. Ialfald vil Dr. Guinchards Middel mod denne Fare: ikke at lade Lønnen synke ved faldende Priser, let virke tilfældigt. Dels kan det — ved fortsat stigende Prisniveau — ske, at Velstandsstigningen slet ikke bliver taget i Betragtning, dels kan det ikke forventes, at de bevilgende Myndigheder paa Forhaand vil fraskrive sig Ret til at gribe ind i Tilfælde af, at Stigning og Fald i Priserne falder sammen med de femaarige Revisionsperioder, hvorved Tjenestemændene vilde faa Velstandstillæg hvert 10de Aar.

Endvidere ser Dr. G. nødig, at hans Lønsystem anvendes som Regulator af Priserne under saa ekstraordinære Forhold som de nuværende. Disse kræver særlige Foranstaltninger. Heroverfor kan det spørges, om det dog ikke var Meningen, at man ogsaa og ganske særligt under saadanne Forhold skulde undgaa at sætte de tungt arbejdende Bevillingsmyndigheder i Gang.

Ogsaa paa andre Punkter kan mulig Indvendinger fremsættes, hvoroverfor dog Udveje sikkert kan findes; i det væsentlige — at det baade er i Myndighedernes og Tjenestemændenes Interesse, at disse sidste helt eller delvist stilles udenfor Konjunkturerne — kan man kun være enig. Kun maa der fra Tjenestemændenes Side udvises den allerstørste Agtpaagivenhed, saaledes at en Hævning af den nedtrykkede Levefod ikke umuliggøres, og saaledes at de nuværende Priser, der snart er ved at vokse ind i Skyerne, ikke faar Tjenestemændene til at komme til kort,

naar mere normale Tilstande vender tilbage. Særlig det sidste Forhold — Prisernes nuværende abnorme Højde — kunde maaske endda bevirke, at det var klogere, om Tjenestemændene stillede sig ret køligt overfor et Forslag om Løn efter Priserne, men en Drøftelse af Tanken er dog ikke til at komme udenom, og Pjecen kan derfor paa det bedste anbefales vore bevilgende Myndigheder, vore Tjenestemænd og andre interesserede.

O. B. Kofoed.

JENS PEDERSEN: Om Livsforsikringsvirksomhed. G. E. C. Gads Forlag. Kjøbenhavn 1916. 169 Sider.

Det vilde ikke være utænkeligt, om der fandtes dem, der, naar Direktør, Dr. polit. Jens Pedersen har udgivet et Arbejde under ovennævnte Titel, da vilde vente, at Bogen var kommet til Verden for enten at forfægte en ny Idé eller for at øve Kritik overfor et og andet ved Livsforsikringsvirksomheden, som den engang forefindes. Dette er dog ikke Tilfældet, idet Bogen er en Lærebog, endog specielt udarbejdet til Brug ved Undervisningen paa Købmandskolens Forsikringskursus. Den vil derfor i første Række have Krav paa at blive betragtet som et Stykke praktisk Pædagogik, over hvilket Erfaringerne fra den daglige Brug ved Undervisningen naturligvis først kan fælde den endelige Dom; men Sandsynligheden taler for, at Forf. her — ogsaa som Pædagog — har haft en heldig Haand. I Stedet for, som det vilde have været ganske nærliggende, at tage Livsforsikringsloven som Udgangspunkt, for ved nærmere at gøre Rede for de Forhold, der har givet Anledning til de enkelte i Loven indeholdte Bestemmelser, ad den saaledes angivne Vej at naa til en Beskrivelse af en moderne Livsforsikringsanstalts mange Funktioner, har Forf. med en vis Dristighed angrebet sin Opgave paa et helt andet Punkt, idet han efter nogle faa, orienterende Bemærkninger om